

GWA ARTIKELSERIE

Titel: Att prissätta avtalsbrott

Rättsområde: Köprätt

Författare: Jur. dr Jon Kihlman

Ett avtalsvillkor är aldrig bättre än priset för att bryta mot villkoret. Det är inte ovanligt att avtalsreglerade påföljder vid avtalsbrott är alltför dåliga incitament för en part att fullfölja sina åtaganden i enlighet med avtalet. Det kan möjligen bero på att avtalsparter många gånger ser avtalsvillkor som ett ”påhäng” snarare än som en integrerad del i en affär.

Åtskilliga bestämmelser i köplagstiftningen syftar till att om möjligt bibehålla ingångna avtal. Mest påtaglig bland dem är det genomgående kravet att en part inte får *häva avtalet* så länge motparten inte har begått ett *väsentligt avtalsbrott*. Andra bestämmelser med samma syfte är de kompletterande påföljderna reparation, omleverans eller prisavdrag om en vara är felaktig och rätten att kräva leverans vid ett dröjsmål, liksom bestämmelser om när och var leverans skall ske och hur pris och kvalitet skall bestämmas. Även bestämmelserna om skadestånd kan sägas ha en sådan kompletterande, reparerande, funktion, eftersom de många gånger innebär att den part som har drabbats av ett avtalsbrott trots detta kan njuta de ekonomiska frukterna av avtalet utan att det upphör att gälla.

Att lagstiftningen strävar efter att så länge det är möjligt bibehålla ett ingånget avtal innebär naturligtvis att parter som ingår avtal måste resonera på samma sätt. Eftersom hävning är det enda sättet för en part att utan motpartens godkännande upplösa avtalet, kan alla andra påföljder sägas vara verktyg för korrigerande av *i och för sig tillåtna* avvikelser i en parts prestation. Med ett sådant synsätt kan t.ex. en bestämmelse om att leverans skall ske den 1 juli sägas vara avtalets ”grundplan”, medan en bestämmelse om att vite utgår vid leveransförseningar bör

betraktas som en prisreglering av en *tillåten avvikelse* från grundplanen, innebärande att leverantören har rätt att leverera några veckor för sent, mot att köparen betalar ett lägre pris än det ursprungligen avtalade. På motsvarande sätt innebär bestämmelser om prisavdrag att en leverantör har rätt att leverera en lägre kvalitet än avtalat, mot att köparen betalar ett lägre pris. Det är visserligen ett synsätt som inte stämmer särskilt väl med inarbetad juridisk systematik och terminologi. Icke desto mindre är det uttryck för en realitet som parter gör klokt i att beakta när avtal ingås.

Parterna bör således utforma påföljderna vid ett eventuellt avtalsbrott så att de kan acceptera att låta avtalet leva vidare på de villkoren om motparten inte levererar enligt avtalets ”grundplan”. När ett avtal ingås bör man därför inte betrakta påföljder som i första hand *påföljder*, utan i stället som priset på avvikelser från grundplanen. En reglering där t.ex. vite utgår under tio veckor från avtalad leveransdag med en procent per vecka, bör således inte betraktas så att leverantören begår *avtalsbrott* och drabbas av *påföljd* om leverans inte sker vid avtalad tidpunkt, utan i stället så att leverans enligt avtalet *får ske* när som helst under en tioveckorsperiod som börjar vid den angivna leveransdagen, men att priset reduceras med en procent för varje vecka under perioden.